

INSTITUȚIONALIZAREA ADMINISTRAȚIEI FORESTIERE ÎN CONTEXTUL RECONSTRUCȚIEI SOVIETICE A RSSM (1944–1950)

THE INSTITUTIONALIZATION OF FOREST ADMINISTRATION IN THE CONTEXT OF THE SOVIET RECONSTRUCTION OF THE MOLDAVIAN SSR (1944–1950)

CZU: 630*6(478)"1944/1950"

<https://doi.org/10.59295/spd2025u.04>

Cătălina FRANGOPOL

ORCID: 0000-0001-5864-9521

E-mail: frangopol.catalina@gmail.com

*Institutul de Istorie, Universitatea de Stat din Moldova,
Chișinău, Republica Moldova*

Summary. *The research investigates the first steps of establishing forestry administration in the Moldavian SSR throughout the immediate postwar period from 1944 to 1950. The People's Commissariat for the Timber Industry emerged to execute centralized economic directives at the republic level during Soviet forced integration and reconstruction. The research investigates the process of institution establishment and organizational structure development according to Soviet bureaucratic standards. The research uses archival documents from Fond R-2346 to analyze official documents including administrative orders and budget plans and structural reports. The research demonstrates that the forestry administration operated under dual authority from Moscow and Moldavian local authorities while facing challenges in implementing centralized planning in regional contexts. The research provides essential knowledge about Soviet governance in peripheral regions and local institutions' responses to central directives during the essential postwar reconstruction period.*

Moldavian SSR, governance, institutionalization, planning, sovietization.

Keywords: *RSSM, governance, institutionalization, planning, sovietization.*

INTRODUCERE

În perioada imediat următoare încheierii celui de-al Doilea Război Mondial, Republica Sovietică Socialistă Moldovenească (RSSM) s-a confruntat cu o serie de provocări structurale majore, ce au impus un proces accelerat de reconstrucție economică și integrare în modelul politic și administrativ al Uniunii Sovietice. Războiul a lăsat în urmă distrugerii semnificative, atât în infrastructura urbană și industrială, cât și în structurile administrative. În acest context, autoritățile sovietice au inițiat o reformă amplă a instituțiilor locale, menită să asigure atât refacerea economică, cât și alinierea deplină la mecanismele de guvernare centralizată.

Industrializarea forțată a fost una dintre direcțiile prioritare ale acestei reconstrucții, iar sectorul forestier, vital pentru producția de materiale de construcție, mobilier și alte resurse esențiale a fost plasat în centrul acestui efort strategic. Astfel, între 1944 și 1950,

RSS Moldovenească a trecut printr-un proces de instituționalizare a administrației forestiere, odată cu crearea Comisariatului Poporului pentru Industria Lemnului [1, p.4-58], care ulterior va fi transformat în Ministerul Industriei Lemnului. Această etapă timpurie marchează începutul aplicării modelului sovietic de organizare economică și birocratică în sectorul forestier.

Lucrarea de față își propune să investigheze această primă etapă a construcției instituționale, analizând modul în care au fost create, organizate și puse în funcțiune structurile administrative forestiere, în concordanță cu directivele venite de la centru. Studiul va evidenția tensiunile inerente procesului de adaptare locală la un sistem planificat rigid, precum și rolul esențial jucat de acest sector în refacerea economiei RSSM.

MATERIAL ȘI METODĂ

Cercetarea se înscrie în cadrul istoriografiei dedicate analizei sistemului economic sovietic, înțeles nu doar ca un set de politici economice, ci ca un model complex de control birocratic și social. Economia planificată sovietică este concepută ca un mecanism în care producția, distribuția și raportarea sunt integrate într-o arhitectură strict ierarhizată, având ca scop atât eficiența economică (în teorie), cât și consolidarea dominației politice a centrului asupra regiunilor periferice.

Metodologic, studiul se bazează pe cercetarea arhivistică a documentelor din Fondul R-2346, păstrat în Arhiva Națională a Republicii Moldova. Acest fond conține acte relevante ale Comisariatului și Ministerului Industriei Lemnului din RSSM pentru perioada 1944–1956, dintre care documentele din intervalul 1944–1950, oferă o imagine clară asupra debutului procesului instituțional de organizare. Sursele analizate includ ordine de organizare, rapoarte structurale, planuri bugetare și corespondență administrativă, care permit o reconstrucție detaliată a procesului de instituționalizare a sectorului forestier în primii ani postbelici.

Analiza se concentrează pe identificarea principalelor direcții de organizare, a logicii de funcționare birocratică și a relațiilor de subordonare între centru (Moscova) și periferie (Chișinău)[5, p. 2-6], în încercarea de a evidenția specificitatea modelului sovietic aplicat în context moldovenesc. În același timp, cercetarea își propune să surprindă și strategiile de adaptare locală, precum și constrângerile cu care s-au confruntat instituțiile nou formate în procesul de implementare a politicilor centrale.

REZULTATE ȘI DISCUȚII

Într-un context de reconstrucție generalizată și integrare forțată în structurile sovietice, autoritățile centrale de la Moscova au inițiat un proces de organizare administrativă a industriei lemnului, cu accent pe uniformizarea structurilor în conformitate cu modelul unional. Încă din toamna anului 1944, s-au pus bazele Comisariatului Poporului pentru Industria Lemnului al RSSM [1, p. 4-58], prima structură oficială dedicată coordonării activităților din domeniul forestier în noua realitate sovietică. Această instituție reflecta

o etapă incipientă, marcată de instabilitate organizatorică și adaptare treptată la mecanismele economiei planificate. Activitatea Comisariatului a vizat, într-o primă fază, recuperarea și gestionarea fondului forestier existent, mobilizarea forței de muncă și elaborarea unor planuri economice de bază pentru exploatarea și prelucrarea resurselor lemnoase. Documentele de arhivă din perioada 1944–1950, ilustrează o structură birocratică în formare, cu atribuții încă neclar definite, dar aflată sub o dublă autoritate [2, p. 3-18]: pe de o parte, subordonată Consiliului Comisarilor Poporului al RSSM, iar pe de altă parte, conectată direct la ministerele omoloage de la Moscova, care emiteau directive și norme aplicabile întregului spațiu sovietic. Această subordonare dublă reflectă logica sistemului sovietic, în care autoritățile republicane exercitau o autonomie limitată [3, p. 2-6], fiind în același timp profund dependente de centrul unional.

În această etapă timpurie, Comisariatul Poporului pentru Industria Lemnului a acționat ca o verigă intermediară între directivele Moscovei și condițiile locale din RSSM [1, p. 4-58], asumându-și sarcina de a implementa deciziile economice centrale în mod adaptat contextului regional. Deși dotările materiale și resursele umane ale instituției erau reduse, iar experiența de funcționare în sistemul sovietic era abia la început, structura a cunoscut o evoluție treptată, evidențiată prin apariția unor secții de planificare, evidență contabilă și control tehnic [4, p. 2-6]. Această fază de instituționalizare preliminară este esențială pentru înțelegerea modului în care sistemul forestier a fost integrat în arhitectura administrativă a RSS Moldovenească, marcând începutul unui proces de centralizare și standardizare care va fi aprofundat în anii următori. În același timp, ea reflectă mecanismele de adaptare locală la un model autoritar și planificat, ilustrând atât eforturile de construcție instituțională, cât și dificultățile inerente ale perioadei postbelice.

CONCLUZII

Instituționalizarea sectorului forestier în RSS Moldovenească în perioada 1944–1950, a constituit un proces esențial în reconstrucția postbelică și în consolidarea modelului sovietic de organizare administrativă la nivel unional. Crearea Comisariatului Poporului pentru Industria Lemnului a marcat un prim pas în adaptarea cadrului instituțional local la cerințele unei economii planificate, bazate pe centralism, uniformitate și control strict birocratic.

Deși este încă într-un stadiu incipient și se întâlnește cu mai multe provocări logistice și umane complexe de rezolvat la nivel structuralizat și managerial al domeniului silvic - administrația forestieră a reușit să își îndeplinească cu succes sarcinile esențiale în ceea ce privește gestionarea resurselor forestiere și elaborarea primelor strategii economice viabile. Subordonarea dublă - atât față de autoritățile locale republicane cât și față de centrele decizionale din Moscova - a generat o abordare specifică de operare în cadrul căruia autonomia nivelului local era limitată iar respectarea normativelor uniunii era prioritară.

Această fază de constituire instituțională a pus temelia pentru o administrație forestieră standardizată care să poată integra directivele centrale în condițiile specifice ale Republicii Sovietice Socialiste Moldovenești. Împreună cu aceasta se relevă modul în care

procesul de sovietizare și-a reconfigurat relațiile dintre autoritate, resurse și planificare într-un cadru dominat de imperative ideologice și economice ale regimului sovietic.

REFERINȚE:

1. Arhiva Națională a Republicii Moldova (în continuare: ANRM), fond R-2346, inv. 1, p. 4-58, 71 file
2. ANRM, fond R-2346, inv. 2, p. 3-18, 20 file
3. ANRM, fond R-2346, inv. 3, p. 2-6, 7 file
4. ANRM, fond R-2346, inv. 5, p. 2-6, 7 file

Anexe documentare

УТВЕРЖДЕНО
Заместителем Председателя
Госплана СССР
при Совете Министров СССР
ПР. Т. КОЛ. 1944
от 05.07.44 г.
Дела, в отношении в связи
сделаны акты в Центральном
государственном архиве
Лесной промышленности
Председатель ЦПК
Отв. секретарь

Министерство лесной промышленности СССР

О П И С Ь № I
Дела постоянного хранения
за 1944-1956 гг.

№ пп	Индексы дел	Заголовки дел	Крайние даты	Кол-во листов	Црим
1	2	3	4	5	6

1944 год

Бухгалтерия

1. Годовые отчеты о финансово-хозяйственной деятельности Техснаба, Кривского лесозавода, Бельской мебельной фабрики, Кишиневского деревообрабатывающего комбината, Тираспольского лесотарного комбината, Бендерского леспромпхоза, Котовского, Кишиневского, Резинского, Ореевского, Окницкого, Сорокского леспромпхоза, Болотинского леспромпхозов за 1944 г. 386

2. Сводный годовой отчет о финансово-хозяйственной деятельности Наркомата лесной промышленности СССР за 1944 г. 41

Anexa 1

Documente contabile privind activitatea economică a sectorului forestier din RSSM în anul 1944 (ANRM, F. R-2346, inv. 1, p. 6)

N.B. This work was supported by a grant of the Ministry of Research, Innovation and Digitization, CNCS - UEFISCDI, project number PN-IV-P8-8.3-ROMD-2023-0134, within PNCDI IV.